בְּאֵר הַגּוֹלָה

ערד: הִלְכוֹת עֲרוּבֵי תְּחוּמִין סִימָן תט

וְעֵרוּבוֹ * בְּמָקוֹם אֶחָד, (ח) כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לוֹ לְאָכְלוֹ (ט) בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. לְפִיכָךְ אִם נִתְכַּוֵּן לִשְׁבּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, אוֹ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֵינוֹ עֵרוּב, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אֶלָּא בַּעֲבֵרָה. [ג]אֲבָל אִם נִתְכַּוֵּן לִשְׁבּוֹת בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד אוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בְּכַרְמְלִית, אוֹ שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִשְׁבּוֹת בְּכַרְמְלִית וְהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד אוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, הֲרֵי זֶה עֵרוּב, שֶׁבִּשְׁעַת קְנִיַּת הָעֵרוּב שֶׁהוּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מֻתָּר לְהוֹצִיא וּלְהַכְנִיס מִכָּל אֶחָד מִשְּׁתֵּי הָרְשֻׁיּוֹת לְכַרְמְלִית לִדְבַר מִצְוָה, (י) שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים לֹא גָזְרוּ עָלָיו בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת (יא) בִּמְקוֹם מִצְוָה אוֹ בִּשְׁעַת הַדְּחָק: ג [ד]נְתָנוֹ בְּרֹאשׁ הַקָּנֶה אוֹ הַקֻּנְדָּס הַצּוֹמְחִים מִן הָאָרֶץ, אֵינוֹ עֵרוּב, [ה]מִפְּנֵי (יב) שֶׁמֵּאַחַר * שֶׁהֵם רַכִּים וְנוֹחִים לִקָּטֵם * וְיִתְחַיֵּב (ג) חַטָּאת, גָּזְרוּ בָּהֶם (וְאִם הֵם רַכִּים (יג) כְּיָרֶק, עַיֵּן לְעֵיל רֵישׁ סִימָן של״ו (ס״א)) אֲפִלּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אֲפִלּוּ בִּמְקוֹם מִצְוָה. (יד) וְאִם הָיוּ תְּלוּשִׁים וּנְעוּצִים, (טו) הֲרֵי זֶה עֵרוּב: ד (טז) [ו]נְתָנוֹ בְּמִגְדָּל וְנָעַל בְּפָנָיו, וְאָבַד הַמַּפְתֵּחַ מִבְּעוֹד יוֹם אוֹ שֶׁנָּפַל עָלָיו גַּל, אִם יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ [ז]בְּלֹא עֲשִׂיַּת מְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא, הֲרֵי זֶה עֵרוּב: ה (יז) כָּל הַמַּנִּיחַ עֵרוּבוֹ (יח) בְּמָקוֹם, יֵשׁ לוֹ בִּמְקוֹם

ג שֶׁם בַּמִּשְׁנָה (לב:), דְּמוֹקֵי לָהּ שֶׁם בַּגְּמָרָא כְּרַבִּי. ד מִשְׁנָה שֶׁם ל״ד (ע״ב). ה שֶׁם בַּגְּמָרָא. ו מִשְׁנָה שֶׁם ל״ד (ע״ב), וְצִיַּנְתִּיו לְעֵיל בְּסִימָן שצ״ד (ס״ג אות ה). ז שֶׁם בַּגְּמָרָא ל״ב (ע״ב), כְּאוֹקִימְתָּא דְּרַבִּי.

בְּאֵר הֵיטֵב

שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, וְנוֹשְׁאִים אוֹתוֹ בְּהֵמוֹת, וְיָכוֹל לִטֹּל הָעֵרוּב בִּפְשׁוּטֵי כְלֵי עֵץ שֶׁאֵין בָּהּ רֹחַב טָפַח וְלַהֲבִיאוֹ אֶצְלוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה): ג (ג) חַטָּאת. וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁמַּנִּיחַ עֵרוּבוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים רָחוֹק שְׁמוֹנָה אַמּוֹת מִשְּׁבִיתָתוֹ, אֵין מַתִּירִין לוֹ לַהֲבִיאוֹ פָּחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר לָבוֹא לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת, תּוֹסָפוֹת דַּף ל״ד. מָגֵן

בְּאוּר הֲלָכָה

בּוֹ אִסּוּר הֲנָאָה], הָוֵי עֵרוּב, דְּאַף דְּקֶבֶר תּוֹפֵס סְבִיבָיו אַרְבַּע אַמּוֹת, הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וּמֻתָּר לַעֲמֹד שָׁם בְּאֹהֶל זָרוּק, וְאִם כֵּן יָכוֹל שַׁפִּיר לְהַגִּיעַ שָׁם עַל יְדֵי שִׁדָּה תֵּבָה וּמִגְדָּל, וְיַעֲמֹד בַּאֲוִיר הַסָּמוּךְ לַקֶּבֶר וְיִטֹּל הָעֵרוּב מִשָּׁם עַל יְדֵי אֵיזֶה כְּלִי. [וּבְמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ה׳ מַשְׁמַע דְּבָעֵינַן שֶׁיְּהֵא הַמִּגְדָּל מַחֲזִיק אַרְבָּעִים סְאָה שֶׁהוּא אַמָּה עַל אַמָּה בְּרוּם שֶׁלֹּשׁ אַמּוֹת. וְאֵין זֶה מֻכְרָח כָּל כָּךְ בָּזֶה, דְּהַמִּגְדָּל הוּא רַק מִשּׁוּם הַרְחָקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת (לא. ד״ה היכי). גַּם מַה שֶּׁכָּתַב שֶׁיִּטֹּל הָעֵרוּב עַל יְדֵי פְּשׁוּטֵי כְלֵי עֵץ וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ רֹחַב טָפַח, אֵין זֶה מֻכְרָח בִּזְמַנֵּנוּ שֶׁבְּלָאו הָכִי כֻּלָּנוּ טְמֵאֵי מֵתִים]:

ב * בְּמָקוֹם אֶחָד. אָתֵי לְאַפּוּקֵי הֵיכָא דְּלֹא יָכוֹל לְהַגִּיעַ אֵלָיו וּכְדִלְקַמֵּיהּ, אֲבָל הֵיכָא דְּיָכוֹל לְהַגִּיעַ אֵלָיו, אֲפִלּוּ נִתְכַּוֵּן לִקְנוֹת שְׁבִיתָה רָחוֹק מִמָּקוֹם הַנָּחַת הָעֵרוּב, מִקְּרֵי מָקוֹם אֶחָד כָּל שֶׁהוּא בְּתוֹךְ תְּחוּמוֹ וְיָכוֹל לְהַגִּיעַ אֵלָיו:

ג * שֶׁהֵם רַכִּים. כָּךְ פֵּרֵשׁ רַשׁ״י בַּסּוּגְיָא (לד: ד״ה גזירה), דְּמִשּׁוּם דְּקָנֶה רַךְ הוּא, קָרוֹב לְוַדַּאי שֶׁיִּקְטֹם. וְהָא דִּמְבֹאָר שָׁם לְהָפֵךְ דִּבְרֵךְ לֹא גָּזְרִינַן לִקְטִימָה, פֵּרֵשׁ רַשׁ״י דְּהוּא בְּרַכִּים כְּיָרֶק שֶׁלֹּא נִתְקַשּׁוּ עֲדַיִן כְּלָל, דְּאָז כְּיָרֶק חֲשִׁיב וְאֵין עָלָיו שֵׁם אֵילָן, וְעַל פִּי זֶה הֵם דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כָּאן. אָכֵן הָאַחֲרוֹנִים פִּקְפְּקוּ בְּהַכְרָעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ [עַיֵּן בַּ״ח]. וּבְרִיטְבָּ״א (לד:) מָצָאתִי שֶׁחוֹלֵק לְגַמְרֵי עַל פֵּרוּשׁ רַשׁ״י, מִשּׁוּם דְּבַסּוּגְיָא שָׁם מַשְׁמַע לְהִפּוּךְ וְכַנַּ״ל, דְּעִנְיַן הָרַכּוּת אַדְּרַבָּה מַעֲלָה הִיא, וּלְדִידֵיהּ הָאִסּוּר הוּא דַּוְקָא בְּקָנִים קָשִׁים, מִשּׁוּם דְּקָנֶה דַּק הוּא וְאָתֵי לְשָׁבְרוֹ כְּשֶׁיָּבוֹא לִטֹּל מִמֶּנּוּ עֵרוּבוֹ, וּבְרַךְ שָׁרִי דְּיָכוֹל לִנְטוֹתוֹ, אֲבָל בְּקָשֶׁה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִנְטוֹתוֹ אָסוּר, וְכִדְבָרָיו מְבֹאָר גַּם בְּפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם). אָכֵן נִתְבָּאֵר בְּרִיטְבָּ״א שָׁם בְּשֵׁם מִקְצָת רַבּוֹתָיו, דְּאַף בְּרַךְ דְּשָׁרִינַן, הוּא דַּוְקָא בְּמִין שֶׁהוּא רַךְ, אֲבָל בְּמִין שֶׁהוּא קָשֶׁה אַף בְּרַכּוּתוֹ אָסוּר, וְהוּא כְּדַעַת הָרַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (בית נתיבות ש״ה סי׳ יט), וְהֵבֵאנוּ לְעֵיל בְּסִימָן של״ו (שעה״צ סק״ח), עַיֵּן שָׁם:

* וְיִתְחַיֵּב חַטָּאת. לִכְאוֹרָה אֵינוֹ מְבֹאָר, דַּהֲלֹא הַחֲשָׁשׁ הוּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַךְ אָתֵי לִידֵי קְטִימָה שֶׁלֹּא בְּמִתְכַּוֵּן כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י (לד: ד״ה גזירה), וְאִם כֵּן אֵין כָּאן חִיּוּב חַטָּאת, דְּאֵינוֹ אֶלָּא בְּמִתְכַּוֵּן לִמְלָאכָה וְרַק שֶׁשָּׁגַג בְּחִיּוּבָהּ, וּכְבָר עָמַד בָּזֶה הָרִיטְבָּ״א (שם) וּמְפָרֵשׁ דְּלֹא כְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י אֶלָּא כַּנַּ״ל דְּיָבוֹא לִמְלָאכָה גְּמוּרָה לְשָׁבְרוֹ בְּמִתְכַּוֵּן בִּנְטִילָתוֹ מִשּׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לִנְטוֹתוֹ מִשּׁוּם דְּקָשֶׁה הוּא. וּלְפֵרוּשׁ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יֵשׁ שָׁם עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה יִדְחֵהוּ וְעֶצֶם גָּדוֹל יִרְאֵהוּ: ב (ח) כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר וְכוּ׳. דְּהָא טַעַם הָעֵרוּב מִשּׁוּם דְּנֶחְשָׁב כְּאִלּוּ קָבַע דִּירָתוֹ שָׁם: (ט) בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. שֶׁהוּא זְמַן קְנִיַּת עֵרוּב תְּחִלַּת שַׁבָּת: (י) שֶׁכָּל דָּבָר וְכוּ׳. וּמְבֹאָר בַּשַּׁ״ס (עירובין לב:), דְּאַף אִם נוֹתֵן עֵרוּבוֹ עַל גַּבֵּי אִילָן שֶׁהוּא לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים וְהוּא נִתְכַּוֵּן לִשְׁבּוֹת לְמַטָּה בָּאָרֶץ שֶׁהוּא רְשׁוּת הָרַבִּים, אַף שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה שְׁנֵי שְׁבוּתִים אִם יִטֹּל הָעֵרוּב מִן הָאִילָן, אֶחָד (י) שֶׁהוּא מִכַּרְמְלִית לִרְשׁוּת הָרַבִּים [דְּהָאִילָן כַּרְמְלִית הוּא], וְעוֹד שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאִילָן שֶׁהוּא מְחֻבָּר, אֲפִלּוּ הָכִי הָוֵי עֵרוּב, מִטַּעַם דְּלֹא גָזְרוּ (יא) עַל שְׁבוּתִין בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ שְׁבוּתִין שֶׁגָּזְרוּ אַף לְעִנְיָן זֶה, וּכְדִלְקַמֵּיהּ בַּסָּעִיף שֶׁאַחַר זֶה: (יא) בִּמְקוֹם מִצְוָה. וְעֵרוּבֵי תְּחוּמִין חֲשִׁיב בִּמְקוֹם מִצְוָה, דְּהָא אֵין מְעָרְבִין אֶלָּא לִדְבַר מִצְוָה, כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן תט״ו (ס״א): ג (יב) שֶׁמֵּאַחַר וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אַף דִּבְהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בְּאִילָן דְּיֵשׁ בּוֹ נַמִּי מִשּׁוּם שְׁבוּת דְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאִילָן, וַאֲפִלּוּ הָכִי הָוֵי עֵרוּב, דְּלֹא גָזְרוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בִּמְקוֹם מִצְוָה וְכַנַּ״ל, מִכָּל מָקוֹם בְּקָנֶה שֶׁהוּא רַךְ וָדַק, (יג) קָרוֹב שֶׁיָּבוֹא לִידֵי קְטִימָה בְּשָׁעָה שֶׁיָּבוֹא לִטֹּל עֵרוּבוֹ [וּקְטִימָה מִמְּחֻבָּר הוּא מְלָאכֶת קוֹצֵר], וְגָזְרוּ אַף בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. (יג) וְכֵן הַדִּין בְּהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים רָחוֹק (יד) שְׁמוֹנָה אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִשְׁבּוֹת שָׁם, דְּאֵינוֹ עֵרוּב, דְּאֵין מַתִּירִין לַהֲבִיאוֹ אֶצְלוֹ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת פָּחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, דְּהוּא קַל לָבוֹא לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת שֶׁיְּטַלְטְלֶנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת שְׁלֵמוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: (יג) כְּיָרֶק. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁהֵם רַכִּים בְּיוֹתֵר, דְּאָז יֵשׁ לוֹמַר דְּדִין יֶרֶק יֵשׁ לָהֶם, וְלֹא גָזְרוּ בָּהֶן מִשּׁוּם הִשְׁתַּמְּשׁוּת בִּמְחֻבָּר וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁמָּא יִקְטֹם, וְנִתְבָּאֵר זֶה בְּסִימָן של״ו (ס״א), עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י״ד וט״ו: (יד) וְאִם הָיוּ תְּלוּשִׁים. וּמַיְירֵי (טו) אֲפִלּוּ בְּגָבֹהַּ יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה וְעוֹמְדִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְרַק (טז) שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּרָחְבָּן אַרְבָּעָה טְפָחִים, דְּאָז אֵין עֲלֵיהֶם שֵׁם רְשׁוּת הַיָּחִיד, וְהוּא הַדִּין בְּרֹחַב אַרְבָּעָה וְרַק שֶׁהֵן פְּחוּתִין מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים בַּגֹּבַהּ, שֶׁאֵין נֶחְשָׁבִין רַק לְכַרְמְלִית. אֲבָל אִם הִנִּיחַ בְּקָנֶה שֶׁהוּא גָּבֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד גָּמוּר, לֹא הָוֵי עֵרוּב אִם נִתְכַּוֵּן לִשְׁבּוֹת לְמַטָּה בָּאָרֶץ שֶׁהוּא רְשׁוּת הָרַבִּים, דְּיֵשׁ מְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא בִּנְטִילָתוֹ: (טו) הֲרֵי זֶה עֵרוּב. דְּבָזֶה אֲפִלּוּ יִקְטֹם, גַּם כֵּן לֵיכָא אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאַף אִסּוּרָא דְּרַבָּנָן לֵית בְּתָלוּשׁ, עַיֵּן אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה): ד (טז) נְתָנוֹ בְּמִגְדָּל וְכוּ׳ שֶׁנָּפַל עָלָיו גַּל וְכוּ׳. עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן שצ״ד סָעִיף ב׳ וְג׳ לְעִנְיַן עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת, דְּשָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה וּבֵאוּר הֲלָכָה מְבֹאָר כָּל פְּרָטֵי הַדִּינִים, וְהוּא הַדִּין (יז) הָכָא: ה (יז) כָּל הַמַּנִּיחַ וְכוּ׳. שֶׁמְּקוֹם עֵרוּבוֹ קוֹנֶה לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת תָּמִיד (יח) סְבִיבָיו, לְבַד הָאַלְפַּיִם שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ לְכָל רוּחַ: (יח) בְּמָקוֹם. הַיְנוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁאֵין מֻקָּף מְחִצּוֹת, דִּבְמֻקָּף מְחִצּוֹת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (י) רַשׁ״י שָׁם (לב: ד״ה אלא), דְּהָא עַל כָּרְחָךְ בְּרֹחַב אַרְבַּע מַיְירֵי (שֶׁהוּא כַּרְמְלִית), דִּלְפִיכָךְ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב: (יא) פְּשׁוּט דְּזֶה דַּוְקָא בִּשְׁבוּתִין שֶׁל שַׁבָּת, אֲבָל בַּעֲבֵרָה אַחֶרֶת אַף דְּרַבָּנָן אֵין הָתֵּר כְּלָל מַחֲמַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וּכְמוֹ בְּבֵית הַפְּרָס דִּלְעֵיל, וּלְשׁוֹן הַטּוּר בְּרֵישׁ הַסִּימָן אֵינוֹ מְדַקְדֵּק כָּל כָּךְ: ג (יג) מַגִּיד מִשְׁנָה (עירובין פ״ו ה״י), דְּבִשְׁבוּת הַקָּרוֹב לִמְלָאכָה גָּזְרוּ אַף בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. וּבְרַשׁ״י (לד: ד״ה גזירה) כָּתַב דִּבְוַדַּאי יָבוֹא לִידֵי קְטִימָה, וְאֶפְשָׁר דְּלָאו דַּוְקָא הוּא, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר קָרוֹב: (יג) מַגִּיד מִשְׁנָה (שם) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א וְתוֹסָפוֹת, דְּלֹא כְּרַשׁ״י (לב: ד״ה אלא): (יד) אֲבָל בְּפָחוֹת מִשְּׁמוֹנָה אַמּוֹת כָּשֵׁר, דְּהַנּוֹתֵן עֵרוּבוֹ יֵשׁ לוֹ מְקוֹם שְׁבִיתָה אַרְבַּע אַמּוֹת, נִמְצָא מְטַלְטְלוֹ רַק פַּעַם אַחַת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת [מַגִּיד מִשְׁנָה (שם)]: (טו) אַחֲרוֹנִים: (טז) דְּלֹא בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה הָעֵרוּב מֻנָּח עַל מְקוֹם אַרְבָּעָה, כֵּן כָּתַב הָרֹא״ש (פ״ג ס״ד) וְהָעְתִּיקוּהוּ הָאַחֲרוֹנִים: ד (יז) כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַטּוּר: ה (יח) כֵּן מוּכָח בְּהַגָּ״ה בְּסִימָן ת״ח (ס״א) הַנַּ״ל, וְכֵן הוּא בְּרַבֵּנוּ יוֹנָתָן (ט. ד״ה מתני׳) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים, דִּמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ הוּא אַרְבַּע אַמּוֹת, וּסְבִיבָיו נוֹתְנִין לוֹ הָאַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. וּבְהָרַב הַמַּגִּיד (פ״ו הי״א) כָּתַב דְּנוֹתְנִין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל רוּחַ אוֹ לְאֵיזֶה רוּחַ שֶׁיִּרְצֶה, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

עֲרוּבוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. [ח]לְפִיכָךְ, הַמַּנִּיחַ עֲרוּבֵי תְחוּמִין שֶׁלּוֹ (יט) * בְּסוֹף הַתְּחוּם (ד) (כ) וְנִתְגַּלְגֵּל, בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, (כא) הֲרֵי זֶה עֵרוּב, חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, (כב) אֵינוֹ עֵרוּב: ו [ט]אָבַד עֲרוּבוֹ אוֹ נִשְׂרַף, אוֹ אִם הָיָה בְּסוֹף הַתְּחוּם וְנִתְגַּלְגֵּל חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, אוֹ שֶׁהָיְתָה (כג) תְּרוּמָה וְנִטְמֵאת, (כד) מִבְּעוֹד יוֹם אֵינוֹ עֵרוּב, מִשֶּׁחֲשֵׁכָה הֲרֵי זֶה עֵרוּב, שֶׁקְּנִיַּת הָעֵרוּב בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. [י]אִם (ה) סָפֵק, כָּשֵׁר, שֶׁסְּפֵק הָעֵרוּב כָּשֵׁר. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֶזְקַת כַּשְׁרוּת, כְּגוֹן זֶה שֶׁהִנִּיחוֹ שָׁם וְאֵרַע בּוֹ סָפֵק, [כ]אֲבָל אִם לֹא הָיָה לוֹ חֶזְקַת כַּשְׁרוּת, (כה) כְּגוֹן סָפֵק אִם הֻנַּח שָׁם אִם לָאו, לֹא: ז [ל]כֵּיצַד עֲשִׂיַּת עֵרוּב, אִם רוֹצֶה לֵילֵךְ בְּסוֹף הַתְּחוּם אוֹ בְּתוֹכוֹ (כו) וּלְהַחֲשִׁיךְ שָׁם, (כז) זֶה הוּא עִקַּר (כח) מִצְוָתוֹ. [מ]וַאֲפִלּוּ לֹא אָמַר שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹמִי, אֶלָּא הֶחְשִׁיךְ שָׁם וְשָׁתַק, (כט) לֹא שְׁנָא מִי שֶׁיּוֹצֵא מִבֵּיתוֹ לְהַחְשִׁיךְ עַל הַתְּחוּם וְלֹא שְׁנָא מִי שֶׁבָּא בַּדֶּרֶךְ וְחָשְׁכָה לוֹ, קוֹנֶה אַלְפַּיִם אַמָּה בְּלֹא אֲמִירָה. * [נ]וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לִטְרֹחַ לְהַחְשִׁיךְ שָׁם, יֵלֵךְ מִבְּעוֹד יוֹם וְיַנִּיחַ שָׁם [ס]מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, (ו) כָּל אֶחָד וְאֶחָד (ל) * כְּפִי מְזוֹנוֹ. וְאִם [ע]הוּא חוֹלֶה (לא) אוֹ רַעַבְתָּן, שִׁעוּרוֹ שְׁתֵּי סְעוּדוֹת [פ]בֵּינוֹנִיּוֹת שֶׁהֵם

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ח מִשְׁנָה שָׁם ל״ה (ע״א), וּכְדִמְפָרֵשׁ לָהּ רָבָא שָׁם, וּכְפַרּוּשׁ רַשׁ״י (לה. ד״ה הנותן). ט שָׁם בַּמִּשְׁנָה. י שָׁם בַּמִּשְׁנָה כְּרַבִּי יוֹסֵי וּכְרַבִּי שִׁמְעוֹן. כ צִיַּנְתִּיו לְעֵיל בְּסִימָן שצ״ד (ס״א אות א״ב). ל מִשְׁנָה מ״ט (ע״ב), וּכְרַבִּי יְהוּדָה. מ הָרֹא״ש שָׁם בַּפֶּרֶק הַנִּזְכָּר (פ״ד ס״ יג), וּפְשׁוּט הוּא מִדִּין יָשָׁן לְעֵיל סִימָן ת״א (ס״א). נ שָׁם בַּמִּשְׁנָה. ס מִשְׁנָה שָׁם פ״ב (ע״ב). ע בְּרֵיתָא שָׁם ל׳ (ע״א). פ אַרְעַבְתָּן קָאֵי, דְּאִלּוּ לְחוֹלֶה, בִּשְׁתֵּי סְעוּדוֹת כְּפִי מְזוֹנוֹ סַגִּי, בֵּית יוֹסֵף בְּפַרּוּשׁ דִּבְרֵי הַטּוּר.

בְּאֵר הֵיטֵב

אַבְרָהָם (סק״ז): ה (ד) וְנִתְגַּלְגֵּל. וְנִרְאֶה דַּאֲפִלּוּ אִם עָבַר בְּמַזִּיד וְגִלְגְּלוֹ חוּץ לַתְּחוּם, תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, לֹא הִפְסִיד עֵרוּבוֹ. ט״ז (סק״ד). הִקְשָׁה בֵּית יוֹסֵף דְּהָא תְּנַן מִי שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם, אֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת לֹא יִכָּנֵס, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ת״ה (ס״א), וְאַמַּאי הָא אֲפִלּוּ יָצָא אַרְבַּע אַמּוֹת פָּחוֹת מִשֶּׁהוּ מֻתָּר. יֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא דָמֵי, דְּהָתָם כֵּיוָן דְּנִתְכַּוֵּן לִשְׁבּוֹת בָּעִיר הִיא חֲשׁוּבָה לוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וְאֵין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת אֲחֵרִים, אֲבָל הָכָא שֶׁהוּא רוֹצֶה לַעֲקֹר דִּירָתוֹ מֵהָעִיר, רָאוּי לָתֵת לוֹ בַּמָּקוֹם שֶׁמַּנִּיחַ עֵרוּבוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, כִּי שָׁם בֵּיתוֹ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן ט״ז (שם). וְעַיֵּן סִימָן ת״ה סָעִיף קָטָן א׳ ב׳: ו (ה) סָפֵק. עֵרֵב בִּסְפֵק טְרֵפָה, אֵינוֹ עֵרוּב, דְּבָעֵי סְעוּדָה הָרְאוּיָה לַאֲכִילָה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט): ז (ו) כָּל אֶחָד. עַיֵּן ט״ז (סק״ז) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא) מַה שֶּׁהִגִּיהוּ:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יט) חֶשְׁבִינַן כֻּלְּהוּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת: (יט) בְּסוֹף הַתְּחוּם. הוּא הַדִּין (כ) בְּהִנִּיחוֹ בְּאֶמְצַע הַתְּחוּם וְנִתְגַּלְגֵּל בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁמִּחוּץ לַתְּחוּם, נַמִי דִּינָא הָכִי: (כ) וְנִתְגַּלְגֵּל. מִבְּעוֹד יוֹם, וְהוּא הַדִּין (כא) אֲפִלּוּ אִם גִּלְגְּלוֹ בְּעַצְמוֹ בְּכַוָּנָה [אַחֲרוֹנִים]: (כא) הֲרֵי זֶה עֵרוּב. דְּהָאַרְבַּע אַמּוֹת שַׁיָּךְ לִתְחוּמוֹ, וְכַנַּ״ל. וְאִם יָכוֹל לְהַנִּיחַ לְכַתְּחִלָּה הָעֵרוּב בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁמִּחוּץ לָאַלְפַּיִם, יְבֹאַר לְקַמָּן בְּסָעִיף י״א: (כב) אֵינוֹ עֵרוּב. דְּצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מֻנָּח בְּמָקוֹם (כג) שֶׁיִּהְיֶה בִּיכָלְתּוֹ לְהַגִּיעַ אֵלָיו בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְכֵיוָן שֶׁהוּא חוּץ לַתְּחוּם מִמָּקוֹם שֶׁהוּא עוֹמֵד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְלֹא יוּכַל לְהַגִּיעַ אֵלָיו, לֹא הָוֵי עֵרוּב, וְנִשְׁאַר עַל תְּחוּם בֵּיתוֹ, וּכְדִלְעֵיל (סי׳ תח ס״ד): ו (כג) תְּרוּמָה וְנִטְמֵאת. דְּלֹא חֲזִי לֹא לְכֹהֵן וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל: (כד) מִבְּעוֹד יוֹם. אַכֻּלְּהוּ קָאֵי: (כה) כְּגוֹן סָפֵק אִם הֻנַּח. וְהוּא הַדִּין בְּהִנִּיחַ לְכַתְּחִלָּה (כג) סְפֵק תְּרוּמָה טְמֵאָה (כד) אוֹ סְפֵק טְרֵפָה, דְּאֵינוֹ עֵרוּב, דְּמִלְּבַד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ חֶזְקַת כַּשְׁרוּת, (כה) בָּעִינַן סְעוּדָה הָרְאוּיָה לֶאֱכֹל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְכָאן שֶׁהוּא סְפֵק אִסּוּר אֵינָהּ רְאוּיָה: ז (כו) וּלְהַחְשִׁיךְ שָׁם. הַיְנוּ, שֶׁיְּהֵא יוֹשֵׁב שָׁם כָּל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת עַד שֶׁחֲשֵׁכָה וַדַּאי [חַיֵּי אָדָם (כלל עז ס״ח). וּרְאָיָה מִלְּקַמָּן סִימָן תט״ו סָעִיף ב׳]: (כז) זֶהוּ עִקַּר וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁקּוֹנֶה שְׁבִיתָתוֹ בְּרַגְלָיו שֶׁהוּא עוֹמֵד שָׁם בְּעֵת שֶׁנִּכְנַס הַשַּׁבָּת: (כח) מִצְוָתוֹ. וְהוּא הַדִּין דְּיָכוֹל לְעָרֵב בְּפַת אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה, אֶלָּא דְּעִקַּר הַתַּקָּנָה הוּא בָּרֶגֶל, (כו) וּכְדֵי לְהָקֵל עָלָיו שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לֵילֵךְ שָׁם בְּעַצְמוֹ דַּוְקָא וְלֵישֵׁב שָׁם עַד שֶׁחֶשְׁכָה וְגַם יוּכַל לִשְׁלֹחַ עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, וּכְדִלְקַמֵּיהּ: (כט) לֹא שְׁנָא וְכוּ׳. הַיְנוּ דְּבִשְׁנֵיהֶם אֵין צָרִיךְ אֲמִירָה וְדֵי בִּשְׁתִיקָה, אֲבָל מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ נַפְקָא מִנָּהּ, דִּכְשֶׁיּוֹצֵא מִבֵּיתוֹ הוּא דַּוְקָא בְּיוֹצֵא (כז) עַל מְנָת לְהַחְשִׁיךְ עַל הַתְּחוּם כְּדֵי לִקְנוֹת שָׁם שְׁבִיתָה, אֲבָל סְתָמָא, דְּהַיְנוּ שֶׁיָּצָא מִן הָעִיר וְחָשְׁכָה לוֹ תּוֹךְ תְּחוּמוֹ וְלֹא נִתְכַּוֵּן לִקְנוֹת שָׁם שְׁבִיתָה, אֵינוֹ קוֹנֶה שָׁם שְׁבִיתָה אֶלָּא בְּבֵיתוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא סָמוּךְ לְבֵיתוֹ, אֲבָל הַבָּא בַּדֶּרֶךְ וְחָשְׁכָה לוֹ, אֲפִלּוּ לֹא נִתְכַּוֵּן לִקְנוֹת שָׁם שְׁבִיתָה, מִמֵּילָא קָנָה שָׁם שְׁבִיתָה וְיֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם לְכָל רוּחוֹתָיו, וַאֲפִלּוּ הוּא יָשָׁן, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל סִימָן ת״א (ס״א) [אַחֲרוֹנִים]: (ל) כְּפִי מְזוֹנוֹ אִם הוּא חוֹלֶה. כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר. וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר, (כז) דִּלְחוֹלֶה מְשַׁעֲרִין בַּסְּעוּדוֹת שֶׁלּוֹ כְּפִי אָכְלוֹ וְלֹא בָּעִינַן אֲפִלּוּ כְּשִׁשָּׁה בֵּיצִים, וְהוּא הַדִּין (כט) דִּלְזָקֵן מְשַׁעֲרִין גַּם כֵּן כְּפִי אָכְלוֹ, אֲבָל לְאָדָם בָּרִיא (ל) מְשַׁעֲרִין לְעוֹלָם בִּסְעוּדוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת, וּכְדִלְקַמֵּיהּ: (לא) אוֹ רַעַבְתָּן. צָרִיךְ לוֹמַר וְרַעַבְתָּן, דְּלֹא קָאֵי אַדִּלְעֵיל רַק דִּין אַחֵר אַשְׁמוּעִינַן, דְּאַף דִּבְחוֹלֶה בְּדִידֵיהּ

בַּאוּר הֲלָכָה

רַשׁ״י צָרִיךְ לוֹמַר, דְּכֵיוָן דְּעָצָם הַמְּלָאכָה יֵשׁ בּוֹ חִיּוּב חַטָּאת וְקָרוֹב שֶׁיַּעֲשֶׂנּוּ, גָּזְרוּ בּוֹ אַף שֶׁיַּעֲשֶׂה שֶׁלֹּא בְּמִתְכַּוֵּן:

ה * בְּסוֹף הַתְּחוּם וְנִתְגַּלְגֵּל וְכוּ׳. הִנֵּה בַּטּוּר לֹא נִזְכַּר לָשׁוֹן זֶה דְּ׳הִנִּיחַ בְּסוֹף הַתְּחוּם׳, וְרַק בִּסְתָמָא ׳נִתְגַּלְגֵּל מִחוּץ לַתְּחוּם׳, וְכֵן מַשְׁמַע מֵרַשׁ״י (לה.) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל הַנּוֹתֵן, וּבְיוֹתֵר מִזֶּה מֵרַבֵּנוּ יוֹנָתָן (ט.) דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אֵינוֹ, דְּלָאו דַּוְקָא בְּהִנִּיחַ בְּסוֹף הַתְּחוּם, דְּהוּא הַדִּין בְּהִנִּיחַ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְנִתְגַּלְגֵּל, כָּל שֶׁהוּא עֲדַיִן בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל תְּחוּמוֹ הָוֵי עֵרוּב, דַּחֲשִׁיב כְּאִלּוּ לֹא יָצָא עֲדַיִן לַחוּץ, וְכֵן מַשְׁמַע מִסְּתִימַת הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאֵין חִלּוּק בָּזֶה, וְעַל פִּי זֶה כָּתַבְתִּי הַדְּבָרִים בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יט). וְלִשְׁנָא דְּהַמְחַבֵּר נוֹבֵעַ מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (פ״ו הי״א), וְנוּכַל לוֹמַר דְּנָקֵט דָּבָר הַמָּצוּי לְהִתְגַּלְגֵּל מִסּוֹף הַתְּחוּם לְחוּץ לַתְּחוּם, אֲבָל אִין הָכִי נַמִי דְּאִם הִנִּיחוֹ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם רָחוֹק מִסּוֹף הַתְּחוּם וְאֵרַע שֶׁנִּתְגַּלְגֵּל עַד חוּץ לַתְּחוּם גַּם כֵּן דִּינָא הָכִי. אָכֵן מִדִּבְרֵי הָרַב הַמַּגִּיד [שָׁם בְּפֶרֶק ו׳ הֲלָכָה י״א] מוּכָח בְּהֶדְיָא דְּהָרַמְבַּ״ם דַּוְקָא קָאָמַר הִנִּיחוֹ בְּסוֹף הַתְּחוּם, וּמִשּׁוּם דְּעֵרוּבוֹ קוֹנֶה לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בַּמָּקוֹם שֶׁהוּא מֻנָּח, וְלָכֵן בְּנִתְגַּלְגֵּל בְּסוֹף הָאַרְבַּע אַמּוֹת לֹא חֲשִׁיב עֲדַיִן יָצָא חוּץ לַתְּחוּם, אֲבָל בְּהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם אֵיזֶה אַמּוֹת וְנִתְגַּלְגֵּל לַחוּץ אֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת לְדַעְתּוֹ לֹא הָוֵי עֵרוּב, דְּהָא חוּץ לַתְּחוּם יָצָא [וּכְמוֹ בְּאָדָם שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם], וְלֹא אָמְרִינַן דְּיֵשׁ לְעֵרוּבוֹ גַּם חוּץ לַתְּחוּם רַק הֵיכָא דְּהִנִּיחַ עֵרוּבוֹ שָׁם דְּקוֹנֶה לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, וְיִתְרַץ בָּזֶה קֻשְׁיַת רַבֵּנוּ יוֹנָתָן שֶׁהוּבָא בְּט״ז (סק״ד), וְצָרִיךְ עִיּוּן:

ז * וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לִטְרֹחַ לְהַחְשִׁיךְ וְכוּ׳. דְּעֵרוּב בָּרֶגֶל אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי שָׁלִיחַ כִּי אִם עַל יְדֵי עַצְמוֹ [אַחֲרוֹנִים]:

* כְּפִי מְזוֹנוֹ אִם הוּא חוֹלֶה. הַיְנוּ, דְּלֹא בָּעִינַן לְדִידֵיהּ אֲפִלּוּ כְּשִׁשָּׁה בֵּיצִים,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יט) שׁ״ס וּפוֹסְקִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת: (כ) כֵּן מַשְׁמַע מִסְּתִימַת אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן בַּאוּר הֲלָכָה (ד״ה בסוף): (כא) ט״ז (סק״ד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ז) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס״ק יג), וּדְלֹא כִּדְמַשְׁמַע מִבַּ״ח: (כג) רַשׁ״י (לה. ד״ה נתגלגל) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים: ו (כג) גְּמָרָא (לה:): (כד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט): (כה) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט), וְכֵן הוּא בְּרַמְבַּ״ם (פ״ו הט״ו). וְטַעַם דְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא, דִּלְהַסּוֹבְרִין בְּסִימָן תט״ו סָעִיף ב׳ וְג׳ דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הָוֵי עֵרוּב, סְבִירָא לְהוּ דְּלֹא בָּעִינַן חֶזְקַת כַּשְׁרוּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּהָרַב הַמַּגִּיד (פ״ו הי״ג), וְרַק בִּסְפֵק הִנּוּחַ מִשּׁוּם דְּסָפֵק אִם הִנִּיחַ כְּלָל גָּרַע, וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּסִימָן שצ״ד (ס״א), אֲבָל בִּסְפֵק טְרֵפָה לְכֻלֵּי עָלְמָא אֵינוֹ עֵרוּב, דְּאֵינָהּ רְאוּיָה לֶאֱכֹל בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְהוּא פָּשׁוּט בַּשַּׁ״ס (לו.) וְרַמְבַּ״ם (שם): ז (ט) גְּמָרָא (מט:): (ס) וְנִרְאֶה דִּבְמֵה שֶׁיּוֹצֵא מִבֵּיתוֹ כְּדֵי לְהַחְשִׁיךְ עַל הַתְּחוּם, זֶהוּ נִקְרָא מְכַוֵּן כְּדֵי לִקְנוֹת שָׁם שְׁבִיתָה, וְאֵין צָרִיךְ לַחְשֹׁב בְּהֶדְיָא כְּשֶׁבָּא שָׁם כְּדֵי לִקְנוֹת שְׁבִיתָה, וְלֹא מַעֲטוּ הַפּוֹסְקִים רַק הֵיכָא דְּיָצָא סְתָם מִן הָעִיר וְחָשְׁכָה לוֹ, וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת מִן תּוֹסֶפוֹת דַּף מ״ט עַמּוּד ב׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְאָמַר, עַיֵּן שָׁם, וּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו (שם). אָכֵן מִדִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ בְּסָעִיף זֶה לֹא מַשְׁמַע הָכִי, וְכֵן לְקַמָּן בְּסִימָן תט״ז סָעִיף ב׳ מַשְׁמַע גַּם כֵּן כְּדִבְרֵי הַלְּבוּשׁ, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה: (כז) בֵּית יוֹסֵף וּבַ״ח וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא) וְט״ז (סק״ז), וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגָּרָ״א: (כט) גְּמָרָא (ל:): (ל) עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (בית נתיבות ש״ה סי׳ טו ס״ק קא):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah